

of the EU projects was verified» [5].

Therefore, in view of the conducted research, it should be pointed out that the Ukrainian police will acquire a conditional European status only when its corporate mentality and the mentality of an average police officer become of European pattern. In other words, the National Police of Ukraine should not only professionally identify itself as a European institution, but also be recognized as such. Any artificial planting of the image of the European police without real changes is not promising.

1. Agreement between the European Union and Ukraine on the Status of the European Union Advisory Mission for Civilian Security Sector Reform Ukraine (EUAM Ukraine). URL: <https://www.euam-ukraine.eu/wp-content/uploads/2021/03/2014-063-EUAM-Ukraine-signed-ENG-UKR.pdf>
2. European Council. Conclusions of the Santa Maria da Feira (19-20 June 2000). URL: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00200-r1.en0.htm
3. European Security Strategy. A Secure Europe in a Better World. Brussels, 12.12.2003.
4. European Union Advisory Mission (EUAM Ukraine). Official website: <http://www.euam-ukraine.eu/ua/our-mission/about-us/>.
5. Serediuk N. P. The Role of the EU in Reforming the Civil Security System in Ukraine. Journal of the National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute». «Political Science. Sociology. Law.» No. 3 (43) 2019. P. 197-202.
6. The Law of Ukraine «On the Ratification of the Agreement between Ukraine and the European Union on the Status of the European Union Advisory Mission on Reforming the Civilian Security Sector of Ukraine (EUAM Ukraine)», Bulletin of the Verkhovna Rada, 2015. No. 13.
7. Zozulia I. V. Is the National Police of Ukraine European? Law forum. 2018. No. 3. P. 30–39.

Анатолій ЧЕРНЕНКО,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ПРО МІСЦЕ ВИКРИВАЧА СЕРЕД УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Карелін В. В. зазначає: «Корупція є однією з найнебезпечніших загроз правам людини, демократії, правопорядку, чесності та соціальній справедливості, вона перешкоджає економічному розвитку та загрожує належному і справедливому функціонуванню як держави та суспільства у цілому, так і підприємствам, установам, організаціям» [1, с. 229].

Ми також звертали увагу на це негативне явище і наголошували на актуальності її подолання: «Корупція є явищем особливо небезпечним. Вона загрожує не лише іміджу нашої держави, її економіці, але й національній безпеці в цілому, бо руйнує всю державу. Тому боротьба з таким негативним явищем є дуже необхідною. Певна річ, що така боротьба повинна здійснюватися на високому рівні, добре підготовленими співробітниками та належними засобами» [2, с. 226].

Карелін В. В. констатує, що для такої роботи: «Протягом 2015–2020 рр. в Україні було створено низку нових правоохоронних та антикорупційних органів, які мали б подолати корупцію в країні, серед них – Національна рада з питань антикорупційної політики при Президентові України (2014 р.), Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) (2015 р.), Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) (2015 р.), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) (2015 р.), Державне бюро розслідувань (ДБР) (2016 р.), Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА) (2016 р.), Вищий антикорупційний суд України (ВАСУ) (2018 р.) та Бюро економічної безпеки (БЕБ) (з 28 січня 2018 р.) [1, с. 229].

Ми повністю згодні, що державою у напрямі боротьби з корупцією багато зроблено і ця робота є позитивною та й має певні очікувані результати, проте ми також згодні з думкою вченого, що: «Проблему корупції неможливо подолати виключно зусиллями представників влади, адже є інша частина суспільства, яка покійно дає хабарі і замовчує цей факт. Існує думка, що активна взаємодія влади і суспільства може дати позитивні результати у сфері боротьби з корупцією. Відомо, що докази у справах про корупційні правопорушення часто надаються «інформаторами» [1, с. 229–230].

Далі вчений, посилаючись на думку законотворців, наводить причини запровадження викривачів корупційних правопорушень: «Як зазначає у своєму виступі заступниця голови Комітету з питань антикорупційної політики, депутатка з фракції «Слуга народу» Галина Янченко, «подолати корупцію правоохоронні органи не можуть самотійно. Тому ми запроваджуємо додатковий юридичний захист і гарантії для викривачів корупції, щоб вони стали активними викривачами корупційних схем в Україні» [1, с. 230].

З наведеної цитати видно, що не лише науковці, але й законотворці шукають шляхи поліпшення антикорупційної боротьби. Окрім створення нових спеціалізованих органів, законотворці думають й про дієві засоби такої боротьби. Звісно, викривача важко назвати засобом боротьби з корупцією, бо це людина. Він, будучи учасником кримінального процесу, призваний надати таким органам дієву допомогу у викритті корупціонерів, тому може розглядатися як специфічна сила у названій боротьбі. Його поява цілком

виправдана, бо має свою мету, але його місце серед учасників кримінального процесу до кінця не є визначеним: «... про викривача можна говорити як про нового учасника кримінального процесу. Такими ж новими є й норми, які регламентують його участь у кримінальному процесі. На нашу думку, вони, крім новизни, мають ще одну властивість: нечіткість у визначенні ролі викривача щодо виконання ним кримінальних процесуальних функцій, тому й потребують удосконалення. Аналіз положень п. 19 та п. 25 ст. 3 КПК України (Кримінальний процесуальний кодекс України – наше пояснення), а також системний аналіз норм цього закону дозволяє нам дійти висновку, що законодавець не відносить викривача до сторони обвинувачення, а ставить його до інших учасників кримінального процесу. При цьому є підстави стверджувати, що в КПК України чомусь не до кінця визначена роль викривача. Зокрема, у ст. 60 КПК України законодавець надає йому роль заявника; у ст. 130-1 та ч. 9 ст. 214 КПК України його роль дуже наближена до ролі цивільного позивача; у ст. 352 КПК України він порівнюється зі свідком; у ст. 368, 374, 393 КПК України його роль знову нагадує роль цивільного позивача. Все це свідчить про невизначеність законодавця стосовно ролі викривача в кримінальному провадженні. Хоча, називаючи нового учасника кримінального процесу викривачем, законодавець уже у самій назві визначив його роль як представника сторони обвинувачення. Адже згідно з довідковою літературою «викривач» – це той, хто викриває кого-, що-небудь, діє з метою викривати, виявляти злочинні чи негативні дії або причетність кого-небудь до цих дій тощо. Але не лише завдяки одній назві викривача треба віднести до сторони обвинувачення. На нашу думку, саме роль та суть його діяльності на боці сторони обвинувачення щодо викриття дій корупціонера й дає підстави до такого висновку. З нову ж таки завдяки цьому ж системному аналізу норм КПК України й видно, що викривач – це людина, добре обізнана з протиправною діяльністю певного посадовця, має докази, або, якнайменше, відомості про його корупційні правопорушення та добровільно зголосилася на допомогу правоохоронній системі у викритті правопорушника» [2, с. 229].

Луцик В. В. та Гловюк І. В. погоджуються з нашими висновками про проблемність названих питань та зазначають: «... інститут викривача у кримінальному провадженні перебуває на етапі становлення, що потребує комплексного підходу до врегулювання статусу викривача та гармонізації норм КПК України з нормами Закону України «Про запобігання корупції» і стосовно визначення викривача, і стосовно його прав» [3, с. 288].

Повертаючись до питання про місце викривача серед учасників кримінального процесу, ми хотіли б дещо уточнити свої висновки. Знову ж таки системний аналіз КПК України та думок вчених змушує нас змінити свої висновки щодо віднесення викривача до сторони обвинувачення. Думаємо, що

законодавець правильно відніс його до інших учасників кримінального процесу.

Треба зазначити, що Лобойко Л. М., говорячи про класифікацію учасників кримінального процесу зазначає: «Учасники кримінального провадження розрізняються за своїм процесуальним становищем, виконанням кримінальних процесуальних функцій і завдань. Вони мають кожний свою мету, вступають між собою у різноманітні правовідносини. Це створює передумови для їх класифікації – в наукових, навчальних і правозастосовних цілях» [4, с. 101]. Далі вчений наводить дві підстави до класифікації учасників кримінального процесу. Перша підстава – інтерес, що його має той чи інший учасник у кримінальному провадженні. До 4 групи «Інші учасники» за цією підставою вчений відносить осіб, які не мають інтересу в кримінальному провадженні, але потім зауважує, що така класифікація не враховує, що кожний із учасників бере участь у кримінальній процесуальній діяльності, яка розпадається на кілька функцій, та й інтерес не є кримінальною процесуальною категорією, тому вважає найбільш вдалою класифікацію учасників кримінального процесу за кримінальною процесуальною функцією учасника. Четвертою групою вчений називає «Учасники, які виконують допоміжну функцію» та вказує, що склад цієї групи повністю збігається зі складом четвертої групи – за класифікацією, здійсненою на підставі інтересу [4, с. 102].

У КПК України класифікація учасників кримінального процесу здійснюється на підставі інтересу, тому у п. 25 ч. 1 ст. 3 КПК України «Учасники кримінального провадження» та у § 5 «Інші учасники кримінального провадження» у ч. 3 ст. 60 КПК України викривача віднесено до інших учасників кримінального провадження [5].

На нашу думку, з огляду на те, що викривач виконує допоміжну функцію, ми повністю згодні з рішенням законодавця віднести його до інших учасників кримінального провадження. Законодавець у ч. 3 ст. 60 КПК України ототожнює викривача із заявником, що, на нашу думку, повною мірою узгоджується з його функцією (допоміжна функція), а інтерес в отриманні викривачем винагороди треба розглядати як заохочення до надання допомоги правоохоронцям.

1. Карелін В. В. Викривач як суб'єкт запобігання кримінальним корупційним правопорушенням. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 2. С. 229–231. URL: http://www.lsej.org.ua/2_2021/57.pdf

2. Черненко А. П., Шиян А. Г. Викривач – новий учасник кримінального процесу у боротьбі з корупційними кримінальними правопорушеннями. *Дискусійні питання застосування антикорупційного законодавства* : матеріали II Міжнар. науково-практ. конф. (м. Дніпро, 17 листопада 2020 р., ДДУВС). Дніпро, 2020. С. 226–229.

3. Луцик В. В., Гловюк І. В. Участь викривача у кримінальному провадженні: питання нормативної регламентації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С.

285–288.

URL:

https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4361/1/%d0%9b%d1%83%d1%86%d0%b8%d0%ba_%d0%93%d0%bb%d0%be%d0%b2%d1%8e%d0%ba_2022.pdf

4. Лобойко Л. М. Кримінальний процес : підручник. Київ : Істина, 2014. 432 с.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 9–10. № 11–12. № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2078>

Карина ШИРОКА

студентка 1-го курсу
освітнього рівня магістр
спеціальності 081 Право

Науковий керівник:

Інна БОЛОКАН,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри цивільного права
Запорізького національного університету

НАКЛАДЕННЯ МОРАТОРІЮ НА ВІДЧУЖЕННЯ МАЙНА НА КОРИСТЬ ОСІБ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ДЕРЖАВОЮ-АГРЕСОРОМ: НЕДОЛІКИ НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Впровадження воєнного стану в Україні зумовило ухвалення низки нормативно-правових актів, що врегульовують суспільно-правові відносини з урахуванням специфічних умов та певних особливостей життєдіяльності суспільства та функціонування держави, адаптації правовідносин до правового режиму воєнного стану. Одним із таких нормативно-правових актів є Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2022 р. № 187 «Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації» (далі – Постанова). Головним завданням Постанови є накладення мораторію на деякі цивільні права, що впливають із зобов'язальних та майнових правовідносин осіб, пов'язаних з державою-агресором.

Насамперед тлумачення потребує поняття «мораторій», яке міститься в Постанові та охоплює її головну ідею. Як зазначається у доповіді Секретаря Судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС Верховного Суду, «мораторій» треба розуміти як тимчасове відтермінування виконання зобов'язань чи заборона вчинення певних дій, що вводиться уповноваженим органом державної влади у певній частині або на всій території країни, для